

SURUNKALI SOMATIK KASALLIKLARDA SHAXSNING PSIXOLOGIK MOSLASHUVI VA DAVOLANISHGA MUNOSABATINING O'ZARO BOG'LIQLIGI

Bahoroy Usanova

Farg'ona viloyati So'x tumani 1-son texnikum psixologi

usanovabahoroy3@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisda surunkali somatik kasalliklarga chalingan bemorlarda kasallikning shaxs tomonidan subyektiv idrok etilishi, emotsional holat va davolanish jarayoniga munosabatning o'zaro bog'liqligi tahlil qilinadi. Tibbiy psixologiya nuqtayi nazaridan kasallik faqat organizmning biologik holati emas, balki insonning kundalik faoliyati, ijtimoiy munosabatlari, kelajak haqidagi tasavvurlari va o'z imkoniyatlarini baholashiga ta'sir qiluvchi murakkab psixologik omil sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot yo'nalishida bemorning kasallikni qabul qilishi, psixologik moslashuvi va davolanishga rioya qilishi o'rtasidagi munosabatlarni aniqlash muhim hisoblanadi.

Kalit so'zlar: tibbiy psixologiya, surunkali kasallik, psixologik moslashuv, kasallikning ichki manzarasi, emotsional holat, davolanishga rioya qilish, psixologik yordam.

Surunkali kasallik inson hayotiga faqat fiziologik jihatdan emas, balki psixologik va ijtimoiy jihatdan ham ta'sir ko'rsatadi. Bemor o'zidagi o'zgarishlarni qanday qabul qilishi, kasallikning kelajakdagi hayotiga ta'sirini qanday baholashi va davolanish imkoniyatlariga bo'lgan ishonchi uning psixologik moslashuv jarayonini belgilovchi omillardan biridir. Tibbiy psixologiyada kasallikka munosabat va bemorning subyektiv kechinmalarini o'rganish shu sababli alohida ahamiyat kasb etadi [1, 2].

Kasallikning inson tomonidan qanday qabul qilinishi uning xulq-atvorida ham aks etadi. Bir xil tashxisga ega bo'lgan ikki bemorning kasallikni boshdan kechirishi bir-biridan sezilarli darajada farq qilishi mumkin. Bunga shaxsning individual xususiyatlari, avvalgi hayotiy tajribasi, oilaviy qo'llab-quvvatlash, kasallikning davomiyligi va og'irligi kabi omillar ta'sir ko'rsatadi.

Surunkali kasallik bilan yashash jarayonida bemor odatiy hayot tarzidagi o'zgarishlarni boshdan kechiradi. Mehnat faoliyatining cheklanishi, jismoniy imkoniyatlarning pasayishi, doimiy dori qabul qilish zarurati yoki tibbiy nazoratga bog'liqlik shaxsning o'ziga bergan bahosiga ta'sir qilishi mumkin.

Bunda kasallikning ichki manzarasi tushunchasi muhim ahamiyatga ega. Bemor kasallik haqida nafaqat tibbiy ma'lumotga, balki o'ziga xos subyektiv tasavvurga ham ega bo'ladi. Ushbu tasavvur kasallikning sababi, xavfliligi, davomiyligi va davolanish imkoniyatlari haqidagi qarashlarni o'z ichiga oladi [2]. Shuning uchun tibbiy psixologik yordamni faqat simptomlarni kamaytirishga yo'naltirish yetarli emas; bemorning kasallikni qanday tushunayotganini aniqlash ham zarur.

Reabilitatsiya psixologiyasida ham shaxsning biologik, psixologik va ijtimoiy omillari birgalikda ko'rib chiqiladi. Zamonaviy yondashuvda bemorning mustaqilligi, funksional imkoniyatlari va jamiyatdagi ishtiroki muhim natijalar sifatida qaraladi [3].

Davolanishga rioya qilishni faqat bemorning intizomi bilan izohlash ilmiy jihatdan yetarli emas. Bemorning emotsional holati, kasallikka munosabati, shifokorga ishonchi, oilaviy qo'llab-quvvatlash darajasi va davolashdan kutilayotgan natijalari ham hisobga olinishi kerak.

Mazkur yo'nalishdagi tadqiqotda bemorlarning kasallikni qabul qilishi, psixologik moslashuv darajasi va davolanishga munosabati o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash mumkin. Bunda klinik suhbat,

Multidisciplinary research and Innovation (SICMRI 2026)

kuzatish, psixodiagnostik metodikalar va shifokorlar tomonidan berilgan klinik ma'lumotlardan kompleks foydalanish maqsadga muvofiq.

Bunday yondashuv tibbiy muassasalarda psixologik yordamni individual rejalashtirish imkonini beradi. Ayniqsa, uzoq davom etuvchi kasalliklarda bemorning psixologik holatini muntazam baholab borish reabilitatsiya jarayonining muhim qismi bo'lishi mumkin.

Surunkali somatik kasallik shaxs hayotining biologik, psixologik va ijtimoiy tomonlariga bir vaqtning o'zida ta'sir qiluvchi murakkab jarayondir. Bemorning kasallikka munosabati, emotsional holati va davolanish jarayonidagi faolligi bir-biri bilan bog'liq holda namoyon bo'ladi. Shu sababli tibbiy psixologik yordamda bemorning faqat klinik holatini emas, balki kasallikni qanday idrok qilishi va unga psixologik jihatdan qanday moslashayotganini ham hisobga olish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Карвасарский Б.Д. Клиническая психология: учебник для вузов. 5-е изд. — Санкт-Петербург: Питер, 2014. — 896 с.
2. Николаева В.В. Влияние хронической болезни на психику: психологическое исследование. — Москва: Издательство Московского университета, 1987. — 168 с.
3. Brenner L.A., Reid-Arndt S.A., Elliott T.R., Frank R.G., Caplan B. (eds.). Handbook of Rehabilitation Psychology. 3rd ed. — Washington, DC: American Psychological Association, 2019. — 544 p.